

Список використаних джерел

1. Апресян Р. Г. Моральная философия, мысленный эксперимент и неуправляемая вагонетка // Философский журнал. – 2016. – Т.9. – №2. – С.138–144.
2. Фома Аквинский Сумма теологии. Часть II – I. Вопросы 1–48. – пер. С. И. Еремеев – К.: Эльга, Ника–Центр, 2006. – 576 с.
3. Фома Аквинский Сумма теологии. Часть II – II. Вопросы 47–122. – пер. С. И. Еремеев – К.: Эльга, Ника–Центр, 2013. – 832 с.
4. Эдмондс Д. Убили бы вы толстяка? Задача о вагонетке: что такое хорошо и что такое плохо? – пер. с англ. Д. Кралечкина. – М.: Изд-во Института Гайдара, 2016. – 256 с.
5. Foot Ph. The Problem of Abortion and the Doctrine of the Double Effect // Virtues and Vices and Other Essays in Moral Philosophy. – Oxford: Clarendon Press, 2002. – P.19–33.
6. McIntyre Al. Doctrine of Double Effect // The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Winter 2014 Edition), Edward N. Zalta (ed.). – Режим доступа: <https://plato.stanford.edu/archives/win2014/entries/double-effect>
7. Quinn W. S. Actions, Intentions, and Consequences: The Doctrine of Doing and Allowing // Philosophical Review, 98 (3): 287–312.
8. Rachels J. Active and Passive Euthanasia // New England Journal of Medicine, Vol.292, January 9, 1975. – P.78–80.
9. Ross W. D. From Right and the Good // Deontology – Oxford: Blackwell Publishing, 2003. – P.55–80.
10. Smart J. J. An Outline of a system of Utilitarian Ethics // Smart J. J., Williams B. Utilitarianism: For and Against. – New York: Cambridge University Press, 2005 – P.3–76.
11. Thomson J. J. The Trolley Problem // Deontology – Oxford: Blackwell Publishing, 2003. – P. 139–161.
12. Woollard F., Howard-Snyder F. Doing vs. Allowing Harm // The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Winter 2016 Edition), Edward N. Zalta (ed.). – Режим доступа: <https://plato.stanford.edu/archives/win2016/entries/doing-allowing>

References

1. Апресян Р. Г. Moral'naja filosofija, myslennyj jeksperiment i nepravljajemaja vagonetka // Filosofskij zhurnal. – 2016. – Т.9. – №2. – С.138–144.
2. Foma Akvinskij Summa teologii. Chast' II – I. Voprosy 1–48. – per. S. I. Eremeev – K.: Jel'ga, Nika–Centr, 2006. – 576 s.
3. Foma Akvinskij Summa teologii. Chast' II – II. Voprosy 47–122. – per. S. I. Eremeev – K.: Jel'ga, Nika–Centr, 2013. – 832 s.
4. Edmonds D. Ubili by vy tolstjaka? Zadacha o vagonetke: chto takoe horosho i chto takoe ploho? – per. s angl. D. Kralchkin. – M.: Izd-vo Instituta Gajdara, 2016. – 256 s.
5. Foot Ph. The Problem of Abortion and the Doctrine of the Double Effect // Virtues and Vices and Other Essays in Moral Philosophy. – Oxford: Clarendon Press, 2002. – P.19–33.
6. McIntyre Al. Doctrine of Double Effect // The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Winter 2014 Edition), Edward N. Zalta (ed.). – Access mode: <https://plato.stanford.edu/archives/win2014/entries/double-effect>
7. Quinn W.S. Actions, Intentions, and Consequences: The Doctrine of Doing and Allowing // Philosophical Review, 98 (3): 287–312.
8. Rachels J. Active and Passive Euthanasia // New England Journal of Medicine, Vol.292, January 9, 1975. – P.78–80.
9. Ross W. D. From Right and the Good // Deontology. – Oxford: Blackwell Publishing, 2003. – P.55–80.
10. Smart J. J. An Outline of a system of Utilitarian Ethics // Smart J. J., Williams B. Utilitarianism: For and Against. – New York: Cambridge University Press, 2005 – P.3–76.
11. Thomson J. J. The Trolley Problem // Deontology – Oxford: Blackwell Publishing, 2003. – P.139–161.
12. Woollard F., Howard-Snyder F. Doing vs. Allowing Harm // The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Winter 2016 Edition), Edward N. Zalta (ed.). – Access mode: <https://plato.stanford.edu/archives/win2016/entries/doing-allowing>

Maslikova I. I., PhD, Associate Professor of Ethics, Aesthetics and Culture Studies Department, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine, Kyiv), i.i.maslikova@gmail.com

Ethical legitimization of harm and considerations of the common good

The article carries out a critical analysis of contemporary ethical conceptions, which realize morally justifying of active doing harm or its allowing due to inaction in certain circumstances. Appeal to modern discussions about the Doctrine of Double

Effect and the Doctrine of Doing and Allowing Harm permits us to determine the criteria for evaluating of actions from the point of view their permissibility or inadmissibility (voluntariness, causality, intention, agency or inaction, priority of negative moral rights, assistance to a common good).

Keywords: Doctrine of Double Effect, Doctrine of Doing and Allowing Harm, Common good, Deontology, Consequentialism.

* * *

УДК 316.752

Морозова Л. П.,

доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії та економічної теорії, Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету (Україна, Вінниця), gileya.org.ua@gmail.com

ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ В СИСТЕМІ ОЦІНОЧНО-ЦІННИСНИХ ВІДНОСИН

Аналізуються різноманітні підходи вчених до дослідження проблем цінностей і ціннісних орієнтацій особистості. Зосереджується увага на особливостях і функціях ціннісних орієнтацій, як механізму регуляції поведінки особистості. Розглядаються наукові позиції щодо взаємозв'язку цінностей, ціннісних орієнтацій та системи оціночно-ціннісних відносин.

Ключові слова: цінності, ціннісні орієнтації, оцінка, мотивація, соціальні норми.

Проблема становлення цінностей та ціннісних орієнтацій особистості здавна є однією з найвагоміших і набуває особливої актуальності в умовах реформування сучасного суспільства. Основні аспекти становлення та функціонування ціннісних орієнтацій знаходять свої відображення в багатьох філософських, психологічних і педагогічних дослідженнях вітчизняних та зарубіжних вчених, оскільки питання пов'язані з цінностями є важливими для кожної науки, яка займається проблемами особистості та суспільства.

Сучасні дослідники, незважаючи на багатогранність понять «цінності» та «ціннісні орієнтації», роблять спроби логічного обґрунтування їх змістової сутності та динаміки розвитку. Вони визначають цінності як абстрактний і об'єктивований феномен внутрішнього життя, натомість ціннісні орієнтації – як процесуальний феномен, ближчий до дії, акту, аніж до якогось стабільного стану. Під таким кутом зору ціннісні орієнтації можна розглядати як суб'єктивний образ культурних цінностей, тобто специфічно засвоєну цінність у відповідності до індивідуального досвіду особистості. Окрім цього, ціннісні орієнтації відіграють роль своєрідної опосередкованої ланки між цінностями як можливими орієнтаціями загально абстрактного характеру і конкретикою життєвих цілей, що постають у ролі механізмів регуляції соціальної поведінки [7].

Отже, становлення і функціонування ціннісних орієнтацій особистості на базі системи цінностей, вироблених суспільством, дає можливість розглядати ціннісні орієнтації як результат відображення в людській свідомості наявних у суспільстві ціннісних відносин, зумовлює переоцінку загально людських цінностей, які складають основу життєдіяльності людини [1].

Ціннісні орієнтації, пов'язані з формуванням спрямованості особистості, виражають внутрішню сторону ставлення суб'єкта до дійсності і визначають специфіку мотивації поведінки особистості та істотно впливають на всі аспекти її діяльності [7].

Зважаючи на те, що ціннісні орієнтації є важливою характеристикою особистості чимало робіт вітчизняних та зарубіжних дослідників присвячені цій тематиці. Цією проблематикою займалися зарубіжні вчені: В. Тугарінов, Д. Узнадзе, та вітчизняні вчені В. Андрущенко, І. Бех, М. Михальчинко, Т. Титаренко.

Оскільки цінність є вже оціненим об'єктом, співвіднесеним з певним інтересом, тому вона завжди буде результатом відображення цього інтересу. Об'єктивність її полягає в незалежності від свідомості людини, а адекватності образу самому об'єкту дослідження й відображення.

Оцінка неможлива без відображення і становить одну з компонентів цього процесу.

Цінність є об'єктом, який виступає, як осмислений, відображений, оцінений суб'єктом у рамках його цілей, ідеалів, потреб і інтересів. Розходження між цінностями природи і цінностями культури полягають в тому, що у першому випадку, цінність об'єктивується в людському судженні і в людській поведінці, а в другому випадку, вона знаходить те матеріальне втілення й закріплення, що дозволяє зберігати її протягом тривалого часу й передавати з покоління в покоління.

Часто поняття ціннісної орієнтації ототожнюють із поняттям установки. У цьому, звичайно, є певний раціональний зміст, хоча така абсолютизація викликає деякий сумнів. Справа в тому, що й цінності, і ціннісні орієнтації мають не тільки індивідуальний, але й загальносоціальний рівень, тоді як установка застосовується в основному при аналізі особистісної поведінки.

Однак не підлягає сумніву взаємозв'язок самої установки й ціннісної орієнтації, тому що ціннісна орієнтація фактично впливає на всі сторони психологічної діяльності людини, починаючи від основ пізнавальної діяльності й до мотивації вчинків індивідів, з яких складається людська поведінка. Кожна людина як індивідуальність по-своєму переживає значення соціальних цінностей і вносить своєрідний вклад у процес їх формування. Тому індивідуальні й мікрогрупові установки неминуче виявляють себе в поясненні ціннісних орієнтацій, характерних для соціальних груп й для суспільства в цілому.

Значимим є те, що ціннісні орієнтації є основним елементом не тільки свідомості, але й поведінки. Ціннісні орієнтації не обмежуються раціональною перевагою або вибором тієї або іншої цінності, вони стають надбанням емоційного життя індивіда і перетворюються в його переконання. Саме процес формування ціннісних орієнтацій є одним з факторів виховання у молоді активної життєвої позиції, свідомого відношення до цінностей суспільства. Спектр ціннісних орієнтацій визначається спектром інтересів особистості її зв'язків з навколишнім світом.

Природною передумовою оцінки того або іншого явища дійсності є своєрідна активність естетичної свідомості, тобто естетичне сприйняття, тому оцінка допускає наявність у людини своєрідної потреби в естетичному переживанні, що є найбільш складним різновидом духовних потреб.

Сприйняття явищ об'єктивного світу проявляється в прагненні людини виступати своєрідним суб'єктом причетності цим явищам. Естетичне сприйняття вищої

стадії свого розвитку це завжди деяке асоціативне сприйняття, у якому зовнішній об'єкт виступає в ролі своєрідного символу внутрішніх переживань сприймаючого суб'єкта. Даний суб'єкт повинен мати сукупність певних зовнішніх властивостей, які символізують людські характеристики, що пов'язані з естетичною стороною ціннісних орієнтацій.

«Ціннісні орієнтації можуть не співпадати з структурою цінностей, що функціонують в суспільній свідомості. Важливо звернути увагу на розходження між ціннісними орієнтаціями особистості і орієнтаціями особистості на цінності, що поширені в даному суспільстві. Орієнтація на цінності – це певне відношення особистості до зовнішніх установок, норм і звичаїв. Ціннісна орієнтація – внутрішній компонент свідомості й самосвідомості особистості» [2].

Сьогодні існує своєрідний культ європейських зразків новітніх освітніх технологій, що використовуються у формуванні ціннісних орієнтацій суспільства. Політичні сили прагнуть внести західні моделі освіти в наше суспільство.

Подібну ситуацію прийнято пов'язувати з так званою концепцією мультикультуризму. Головна мета якої полягає в провадженні в соціокультурний український простір деяких альтернативних моделей культури і освіти, які нібито замінять тоталітарні цінності, що були характерні для радянського суспільства. Мова йде про те, що здійснюється політика розмивання єдиного соціокультурного й освітнього простору українського суспільства яке має опиратися на багатовікову історію та традиції.

У цьому іде своєрідна підміна споконвічних традиційних культурних цінностей деякими альтернативними фрагментами які, не мають ніяких фундаментальних основ і які в підсумку несуть їй деякий далекий образ ціннісних орієнтацій. В сьогоденні діє своєрідний принцип плюралізму стосовно освіти, до тих же ціннісних орієнтацій молодого покоління;

Реалії дійсності говорять про те, що особливо молоде покоління в значній мірі стурбоване проблемою виживання й цей своєрідний плюралізм, може бути дійсно необхідний при визначенні своїх ціннісних орієнтацій молоді на даному ступені розвитку суспільства [6].

Можливо звернутися до тих культурних цінностей, які проголошує сучасний постмодернізм і який дійсно, більшою мірою, опирається на фундаментальні характеристики розвинутого демократичного суспільства. Але постмодерністський принцип реконструкції в умовах екзистенціального нестабільного суспільства призиває критично поставитися до історично сформованих ціннісних орієнтацій – тобто вітчизняним традиціям, тим ціннісним орієнтаціям, які інтегрують як цілісність, наступність, солідарність поколінь.

Подібне бажання своєрідної реконструкції ціннісних орієнтацій в рамках української історії, з погляду моделей західних зразків, у принципі не може мати нічого загального з методологією історії. Справа в тому, що не можна проводити якусь універсальну точку зору стосовно традицій, звичаїв, цінностей різних суспільств, тим більше що ці ціннісні орієнтації формувалися на різних етапах розвитку подібних суспільств. Більшою мірою тут присутній ненауковий погляд, тому в протиположності необхідно створити деяку сукупність наявних

альтернативних позицій, поглядів, точок зору на цю проблему. Своєрідний методологічний вихід з подібних обставин полягає в посиленні фактора єдності логічного й історичного в аналізі й констатуванні ціннісних орієнтацій.

Вважається, що різні набори ціннісних орієнтацій у свідомості індивіда змінюються під впливом зміни соціально-економічної ситуації в країні, кризовому стані суспільства. При цьому перші місця займають фізіологічні потреби: рівень здоров'я та матеріальне забезпечення життя. Сьогодні в нашій країні переорієнтація населення із суспільних цінностей високого рівня переходить на індивідуальні.

Дані показують загальну спрямованість інтересів людей на себе й своє найближче оточення. Тому процеси модернізації, спрямовані на переформування України на сильну, економічну, демократичну державу по західному зразку, основою якої є особиста ініціатива, можливість виявити людський потенціал. Це будуть цінності найвищого рівня, але реально вони призводять до небажаної економічної ситуації, до зближення й типізації основної маси по системі переважних цінностей.

Таким чином, необхідно здійснити принципово нові по своїй сутності соціально-економічні перетворення, які спрямовані на створення умов рівних стартових шансів для всіх членів суспільства, що не було враховано на перших етапах перебудови [4].

Це привело до того, що нинішнє молоде покоління здебільшого не схвалює існуючу реальну дійсність, хоча й не заперечує її, але останнє більше говорить про соціальний оптимізм сучасної молоді. Вивчення проблеми цінностей тісно пов'язане з вивченням проблем особистості, цінностей та освіти. У ряді випадків особистість не сприймає ті цінності, які їй пропонує суспільство. А іноді навпаки, за допомогою суспільства активно засвоює їх. Саме цим пояснюється актуальність проблеми з'ясування соціально-освітніх аспектів функціонування й засвоєння особистістю тих або інших цінностей [3].

Суб'єктивна ієрархія цінностей не буває просто пасивним відображенням об'єктивної ієрархії як такої, тому що з її допомогою особистість здійснює свої власні ціннісні орієнтації. Упорядкування цінностей по ступені їх важливості залежить не тільки від функцій, які вони виконують у цей час, але й від тих цілей, ідеалів, перспектив, яких особистість бажає домогтися завдяки своїм діям. Наслідком розходження оцінок є ціннісні орієнтації особистості, відповідно до яких одні цінності сприймаються, а інші ні. Формування соціальних норм завжди пов'язане з наявністю цінностей.

Дійсно, соціальні норми є своєрідним правилом, вимогою суспільства до особистості. Це цінності особливого виду – нормативні цінності, які займають принципове місце в цілісній структурі ціннісних орієнтацій особистості. Саме за допомогою соціальних норм нормативні цінності й впливають на розвиток ціннісних орієнтацій особистості. У світі цінностей відбувається ускладнення стимулів поведінки людини й причин соціальної дії.

У цьому зв'язку, пріоритетну роль відіграє те, що відповідає уявленню про призначення людини і її гідності, ті моменти мотивації поведінки, у яких проявляється самоствердження й свобода особистості

[3]. Це й буде ціннісними орієнтаціями, які впливають на сутність особистості, структуру самосвідомості, особистісні потреби, без яких в суспільстві не може відбуватися самореалізація особистості. Однак людина, діяльність якої визначається тільки потребами, не може бути вільною і створювати нові цінності.

Людина повинна бути вільною від влади потреб, уміти переборювати своє підпорядкування потребам. Свобода людини проявляється тоді, коли вона відмовляється від влади нижчих потреб, вибирає вищі ціннісні орієнтації й прагне до їх реалізації.

Ціннісні орієнтації є відносно автономними уявленнями, оскільки опираються на світоглядні позиції. Сформувавшись, вони впливають на інтереси, мету, потреби діяльності – розвиток всіх сторін життєдіяльності особистості.

У ціннісних орієнтаціях накопичується не тільки досвід особистості, але й історичний досвід людства. Втільений в системі норм, ціннісних орієнтаціях, у критеріях, він стає доступним кожній людині й проявляється в культурних параметрах діяльності. Саме ціннісні орієнтації обумовлюють міру можливого в реалізації гуманістичного потенціалу цінностей, їх змістовну визначеність та своєрідні системні якості.

Ціннісна орієнтація відображається в певних моральних ідеалах, які є проявом цільової детермінації діяльності особистості. Подібні ідеали являють собою своєрідні граничні цілі, вищі цінності світоглядних систем. Вони певною мірою завершують процес ідеалізації дійсності, з яким нерозривно зв'язані гносеологічні й аксіологічні сторони. У цих ідеалах зафіксована позиція належного, по ним оцінюється реальність, визначається тенденція майбутнього. Після досягнення подібного ідеалу висувуються пріоритетні цілі, більш високі ідеали, що прогнозують подальший розвиток особистості. Саме в сфері ідеалів вирішується головна проблема моральності, тобто гармонія соціального й особистісного. Моральні ідеали є вищими критеріями ціннісно-оцінного відношення особистості. Вони характеризуються усвідомленням особистістю відповідальності перед суспільством прийняття рішення – поступитися своїми інтересами на користь іншої людини, не бажаючи нічого в замін.

В оціночно-ціннісному відношенні особистості об'єктивне й суб'єктивне представлено в єдності, визначаючи їх виборчу спрямованість як на процеси діяльності, так і на процеси самої реалізації. У зв'язку із цим особливого значення набуває, культура особистості яка виступає значимим фактором в орієнтації на соціально значимі цінності.

Варто зауважити, що на всіх рівнях розвитку процесу ціннісних орієнтацій функціонують одні й ті ціннісні механізми: пошук, оцінка, вибір, проєкція. Однак на різних фазах ми можемо побачити різний ступінь завантаженості окремих механізмів: цінності забезпечують гуманістичну стратегію перетворення людини, на гуманну особистість [5].

Необхідно звернути увагу на те, що існує своєрідний освітній аспект орієнтації особистості в навколишньому світі. Він полягає в тому, щоб широкий спектр об'єктивних цінностей культури зробити предметом усвідомлення як особливих потреб особистості, щоб об'єктивні цінності стали суб'єктивно значимими,

стійкими життєвими орієнтирами особистості, її ціннісними орієнтаціями. Термін «орієнтація», має принаймні два аспекти, що позначає процес і результат. Орієнтація як результат визначається широким колом знань в певній області, а отриманий людиною рівень є необхідним фундаментом пошуку, удосконалення й розвитку. Орієнтація, в цьому випадку, надає впевненості в правильності обраного напрямку особистісного вчинку. З іншого боку, орієнтація як процес – це проєктивна дія від задуму до результату, тобто правильний вибір засобів, завдань, цілей її досягнення, сама оцінка дії, зіставлення вчинку із загальною спрямованістю, життєвими цінностями. Звичайно, освітній зміст поняття «ціннісна орієнтація» має на увазі особистість, що здобуває життєві орієнтири, освоює навколишню дійсність, знаходить своє місце в цьому світі.

Своєрідність соціальної ситуації розвитку сучасної людини, що навчається, саме складається з пошуку ціннісних орієнтирів в умовах принципової переоцінки цінностей, народження нових пріоритетів. У зв'язку із цим особливого значення й набуває освітня аксіологія, яка звертає увагу на ціннісні орієнтації не тільки тих що навчаються, але й тих що навчають. Культура особистості в цій ситуації виступає особливо значимим фактором для тих що орієнтуються на соціально значимі цінності. Зміна освітньої позиції з монологічної в діалогічну є одною із провідних освітніх умов орієнтації на соціально значимі цінності.

Висновок. Процес ціннісної орієнтації може бути розглянутий з різних точок зору. Його можна охарактеризувати як дію, що складається з елементів: об'єкта, на яке спрямована дія, тобто об'єктивної сторони своєрідного методу здійснення дії, і суб'єктивної сторони, тобто відношення суб'єкта до дії, його результату й самого суб'єкта, що діє. Сучасна філософія освіти застосовує динамічний підхід, який дозволяє вивчати поведінку й діяльність людини в розвитку. Процес формування ціннісних орієнтацій це процес, що розвивається у часі, і в просторі. Він є досить складним, суперечливим, але в той же час закономірним, бо підготовлює умови для свого розвитку.

Ми бачимо, що на всіх рівнях розвитку процесу ціннісних орієнтацій функціонують ті самі ціннісні механізми: пошук, оцінка, вибір, проєкція. Однак на різних фазах ми бачимо різний ступінь завантаженості окремих механізмів: присвоєння цінності забезпечується в більшій мірі пошуком і оцінкою, а на наступних стадіях – це вибором і проєкцією. Визначаючи концептуальну сутність терміну й механізму, підкреслимо значення, як психологічного так і освітнього впливу на розвиток особистісних механізмів у життєвих ситуаціях. У цьому випадку, той хто навчається, може цілеспрямовано сприяти механізму пошуку оцінки вибору, проєкції в освітніх ситуаціях. Шляхом вивчення дії механізмів процес ціннісних орієнтацій приховує потенційні можливості забезпечення оптимальних умов їх функціонування, знаходить способи взаємодії того що навчається й того, що навчає, у процесі формування ціннісних орієнтацій.

Сукупність соціально значимих цінностей визначається пріоритетом загальнолюдських цінностей які, зберігаються і передаються у суспільних системах: істину, добро, красу, життя і особливо актуальну

для нинішнього етапу розвитку суспільства любов до Батьківщини. Система вищої освіти забезпечує своєрідну динаміку орієнтації особи на соціально значимі цінності і перш за все педагога. У зв'язку із цим, своєрідність взаємозв'язку особистість–суспільство є опосередкованим навчальним процесом, що цілеспрямовано прагне формувати ціннісне відношення людини до світу, до свого минулого, сьогодення й майбутнього. Формування ланцюжка: цінності навколишньої дійсності – це Я, моє майбутнє, звичайно, будується на основі різноманітних факторів, що впливають на життєві перспективи особистості.

Список використаних джерел

1. Андрущенко В. Філософія освіти в сучасній Україні: стан та перспективи розвитку / В. Андрущенко // Вища освіта України. – 2004. – №7. – С64–81.
2. Андрущенко В. П., Михальченко М. І. Сучасна соціальна філософія / В. П. Андрущенко, М. І. Михальченко. – К., 1996. – 220 с.
3. Баимбетов А. А., Кабакович Г. А. Молодежь в кризисном социуме / А. А. Баимбетов, Г. А. Кабакович. – М., 1998. – 196 с.
4. Богатирёва Т. Г. Синергетика глобализационных социокультурных процессов и культурная политика / Т. Г. Богатирёва // Глобализация: синергетический поход. – М., 2002. – 211 с.
5. Губерський Л. В. Культура, ідеологія, особистість / Л. В. Губерський. – К., 2002. – 198 с.
6. Історія української та зарубіжної культури. – К., 1999. – 410 с.
7. Ильенков Е. Ф. Философия и культура / Е. Ф. Ильенков. – М., 1991. – 362 с.

References

1. Andrushhenko V. Filosofija osvity v suchasnij Ukraini: stan ta perspektivy rozvytku / V. Andrushhenko // Vyshha osvita Ukrainy. – 2004. – №7. – S64–81.
2. Andrushhenko V. P., Myhal'chenko M. I. Suchasna social'na filosofija / V. P. Andrushhenko, M. I. Myhal'chenko. – K., 1996. – 220 s.
3. Baimbetov A. A., Kabakovich G. A. Molodezh' v krizisnom sociume / A. A. Baimbetov, G. A. Kabakovich. – M., 1998. – 196 s.
4. Bogatirjova T. G. Sinergetika globalizacionnyh sociokul'turnyh processov i kul'turnaja politika / T. G. Bogatirjova // Globalizacija: sinergeticheskij pohod. – M., 2002. – 211 s.
5. Gubers'kyj L. V. Kul'tura, ideologija, osobystist' / L. V. Gubers'kyj. – K., 2002. – 198 s.
6. Istorija ukrai'ns'koi' ta zarubizhnoi' kul'tury. – K., 1999. – 410 s.
7. Il'enkov E. F. Filosofija i kul'tura / E. F. Il'enkov. – M., 1991. – 362 s.

Morozova L. P., Doctor of Philosophy, Professor, Professor of the Department of Philosophy and Economic Theory, Vinnytsia Trade and Economic Institute of Kyiv National Trade and Economic University (Ukraine, Vinnytsa), gileya.org.ua@gmail.com

Value orientations in the system of assessment–value relations

This article analyzes various approaches of scientists to research of problems of values and value orientations of an individual. It is focused on peculiarities and functions of value orientations, as a mechanism for regulation of individual behavior. Scientific position regarding relationship of values and value orientations and assessment–value relations is considered.

Keywords: values, value orientations, assessment, motivation, social norms.

* * *